

BEVEZETÉS

A Könyvtári Figyelő – a folyóirat immár három éves szerkesztési „hagyományának” szellemében – ismét közös témakörbe vágó írásokkal jelentkezik. Számunk e tematikus fejezetében a *könyvtári statisztikát* és a kapcsolódó elemzési módszerek egy részét tárgyaló tanulmányokat, szemléket jelentetünk meg. Erre a vállalkozásra több dolog ösztökélt. Először is: az elmúlt években vita indult a könyvtári statisztika lehetőségeiről, határainról, jövőjéről. Másodjára: tavaly a különböző könyvtári hálózatok szakemberei élénk eszmecserét folytattak két napon át egy Pécsen tartott szakmai konferencián, elsősorban azt vitatva: az eddigi könyvtárstatisztikai gyakorlatot hogyan lehetne megújítani, korszerűsíteni, azaz: szabványosítottan egységes, racionális fogalmi alapokra helyezni a könyvtári munka számszerű mutatóinak gyűjtését és közzétételét. Végül pedig az a felismerés is indíttatást adott e tematikus összeállításhoz, hogy – bár a könyvtári irányításban módszertani munkában, tervezés során állandóan szükségesek a statisztikai adatok – a már meglévő „könyvtárstatisztikai információs vagyón” szellemi hasznosításában, elmélyült elemzésében szakmánknak még sok tennivalója van.

A közölt írások összességéről – hadd jelezzük önkritikusan – sajnos nem mondható el, hogy összefoglalást nyújt a könyvtári statisztika szerteágazó kérdéseiről. Amikor ehhez a témához a vendégszerkesztők – *Fogarassy Miklós és Lakatos András* – segítségével vállalkozó szerzőket kerestünk, elképzelésünk az volt, hogy sokféle álláspontot, módszert mutassunk majd be a tárgykörben. Amit végülis közre adtunk, az eredeti szándékunkhoz képest szűkebb anyagot ad kézbe. (Egyik későbbi számunkban tudjuk csak például közölni azt a nemzetközi szemlét, amely a különböző országok önálló könyvtárstatisztikai adatpublikációit mutatja be, s amely a hazai könyvtári feltételek és teljesítményeik nemzetközi összehasonlításához segíthet talán majd hozzá.)

Az írások első csoportja nagyobb – országos, nemzetközi – összefüggésekben veti fel a témát. A könyvtári adatok a művelődésstatisztika részét alkotják: ennek az átfogó – a hazai és nemzetközi – adatrendszernek a körvonalairól értekeznek ERDÉSZ Tiborné. A már említett statisztikai fogalmi egyesítés, az ISO nemzetközi könyvtárstatisztikai szabványának adaptálási nehézségeit FOGARASSY Miklós veti fel. Milyen legyen a rendszeres könyvtárstatisztikai adatgyűjtés és az új könyvtári rendeletek nyomán kiépítendő országos „könyvtári kataszter” viszonya? – erre a már gyakorlatiasabb kérdésre MOHOR Jenő dolgozata válaszol. A következőkben a statisztikai munka hasznosításának reális gyakorlatáról adunk két mintát. NOVÁK Ákos egy egyetemi könyvtárhálózat fejlesztési munkáiról, BÉKÉS György egy megyei közművelődési hálózat irányításának tapasza-

latairól számol be. Reméljük, hogy az olvasó megérzi: a könyvtári mutatószámok, ha kellő alaposággal dolgoznak velük, ha döntéseknél érvként szolgálnak, nem maradnak „néma, holt” jelzések. Mint az egyik szemle – LAKATOS Andrásé – is mutatja: a szakma adatait tartalmazó önálló statisztikai kiadványok ma már közel két évtizedes időszakot fognak át. Az idősoros adatokkal dolgozó, egy-egy nagyobb periódusra vonatkozó statisztikai trendek és prognosztizálási módszerek könyvtári alkalmazásába SZABÓ László dolgozata vezet be. Arra, hogy ezek az „idősorok” milyen beszédes összefüggések kimutatására alkalmasak, mindjárt példát mutat SÁRDY Péter igen érdekes írása, amelyben a szerző a Településeink könyvtári ellátása (a TEKE) tíz évfolyamának adataiból szűr le következtetéseket. A statisztikai alapo zású módszerek érdekes szerepének példájaként hozzuk e számunkban a bibliometria egyik összefoglaló külföldi kézikönyvének tömörítését (TÖRÖK Sára).

Ha e tematikus összeállításnak sikerül előbbrevinni a már említett szakmai vitákat, s ha segít abban, hogy a következő években egységesebb adatbázisaink legyenek és alaposabb statisztikai elemző munkák készüljenek az irányítás különböző szintjein: vállalkozásunk, reméljük, nem lesz haszontalan.

Ízelítő

Horst Kunze: Alles für das Buch c. könyvének illusztrációiból